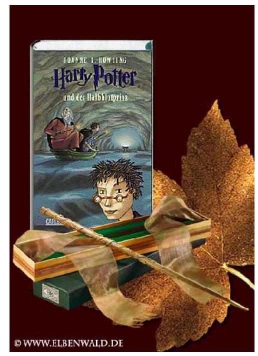

سیحری رۆمانی هاری پۆتەر

ئەردەلان عەبدوللا/ ئەلمانیا

یەکەمین جار لە جیهاندارۆمانێک یان کتێبێک خەڵکی ریز بۆ کرینی بگرن. لەوەتی لەئەوروپام دیاردەی وام نەدیووە، هەزاران کەس لەبەردەم کتێبخانەکان دەوەستن بۆ ئەوەی ئەم کتێبەیان دەستبکەوێت. سەیر دەکەیت بە منداڵ و ژن و پیاو، پیروگەنج، هەموو کتێبی (هاری پۆتەر Harry Potte) وێردی سەرزمانیانە . لێرەدا منیش وەکوو هەموو کەسێکیتر پرسیاری ئەوەم لادروستبوو، ئایا ئەم رۆمانە یان ئەم کتێبە باسی چی دەکات؟! یان بۆچی خەڵکی واشەیداوعەوداڵی ئەم کتێبەبوون ؟!ئەم پرسیارەو چەندین پرسیاری تریش لەناو مێشکمدا هاتووچون ، نەشم دەزانی چۆن وەڵامی ئەم پرسیارانە بدەمەوە.

ئەم رۆمانە باسی چی دەکات ؟!

کورە **سیحربازە ئازاکە**

ئەم رۆمانە کە دەچێتە قاڵبی ئەدەبی منداڵانەوە، پڕیەتی لە رووداوی هەمە جۆر و سامناک. ئەم رۆمانە باسی منداڵێک دەکات و خوێندکارە لە یەکێک لە قوتابخانەکان. ئەم منداڵە کۆمەڵێک کێشەی هەیە. لەماڵەوە دەیچەوسێننەوەو دەیانەوێت

بەسەریدا زاڵبن، لەدەرەوەش بەهەمان شێوە، دەوروبەرەکەی کۆمەڵیک کەسانی درندەو خراپ دەیانەوێت ئەم کورە بچەوسێننەوەو بەسەریدا زاڵبن. ئەم کورەش زۆر ئازا دەبێت بەرەنگاری دوژمنەکانی دەبێتەوە. بۆبەرگریکردن لەخۆشیو زاڵبوونە بەسەر کەسانی لەخۆی بەهێزتر، پەنادەباتە بەر هونەری سیحر. بەسیحر بەرەنگاری دوژمنەکانی دەبێت. دیارە هەموو رووداوەکان، بەشیوەیەکی ڤەنتازی(خەیاڵی) جوان و مەزن دارێژراون . دیارە ئەو سیحرو گەمانەی ئەم کورە (هاری پۆتەر) دەیکات ، بەشێوەیەکی زۆر سەیر ئەنجامی دەدات و خوێنەر بەتایبەت (منداڵ و لاو) هەست بەچێژێکی خۆش دەکات .

Joanne K.Rowling
جوانە رۆلینگ کێیە؟!

گەر ئەم ناوە لاتان نامۆ بێت ئاساییە لام، چونکە خۆشم بەهەمان شێوە بووم. جوانە رۆلینگ، نووسەری ئەم سیحرەرۆمانەیە، کەماوەیەکی زۆرە رۆمانەکەی بۆتە شۆرەتێکی گەورە بۆ خۆی. رۆلینگ لەساڵی 31 ئۆنیۆی1965 لەئینگیلتەرا لەدایک بووە، ئێستاش هەرلەویَ دەژی.

چیرۆکی ئەم رۆمانە

ئەم ژنە پێشتر هیچ رۆمانێکی نەنووسیوە، ئەمە یەکەمین رۆمانی بووە. کاتێکیش یەکەمجار ئەم رۆمانەی بۆ یەکێک لە دەزگاکانی چاپ بردووە، رازی نەبوون بۆی بڵاوبکەنەوە. بەڵام دوایی دەزگایەکی چاپ رازای دەبێت بۆی بڵاوبکەنەوە. ئەو دەزگایەش هەڵمەتێکی گەورەی راگەیاندنی بۆ دەکەن . پاش ماوەیەکیش رۆمانەکە بڵاودەبێتەوەو جارێکی تریش چاپ دەکرێتەوە.

لەژنێکی هەژاری سۆسیالهیلڤەوە بۆ ملیۆنلێرێکی گەورەی جیهان

گەر یەکێک لە سۆسیالهیلڤەوە (ئەوانەی لەسەر بیمەی بێکاری

دەژین)، ببێتە ملیۆنلێر، ئەوا دەبێت یان لۆتۆLOTTO ی بۆ دەرچووبێت، یان ئەوەتا بانکی دزیووە، یان دەبێت خەون ببینێت. بەڵام رۆلینگ نەبانکی دزی و نەلۆتۆشێ بۆ دەرچوو، بەڵکە تەنها رۆمانێکی نووسی و ئەم رۆمانەش کردی بە ملیۆنلێر. گەر جاران دەبوایە هەموو هەفتەیەک، ئامادەبوایە لە دائیرەی سۆسیال بۆ ئەوەی ئیمزابکات و تا70 پاوەن وەربگرێت، ئەوا ئێستا ئەم ژنە مەزنە خاوەنی 700 ملیۆن ئۆیرۆی(حیزە!) 1. ئێستا لەجیاتی ماڵیک 3 کۆشکی گەورەی هەیە. یەکێکیان لە سکۆتلاند و دوانەکەی تری لە ئینگلتەران. بەڵام ئەم ژنە نەگۆراوەو هەندێک عادەتی خۆی ناگۆرێت ، بۆ نموونە زۆر مەسرووفی زیادە وەکو کرِینی جلوبەرگ و ئارایشتی گران بەها ناکات2.

بەشێکی ئەم رۆمانەشی لەدائیرەی سۆسیال نووسیوە ،چونکە نورەی چوونە ژوورەوە زۆری پێچووە ،ئەویش سوودی لەو کاتە وەرگرتووەو ئەم رۆمانەی نووسیوە.

سیحری بڵاوبوونەوەی ئەم رۆمانە

ئەم رۆمانە هەتاوەکوو ئێستا 6 بەشی بڵاوبۆتەوە، چاوەروان دەکرێت بەشی حەوتەمیشی لێ بڵاوبکرێتەوە. تەنها بەشی شەشەمی 300 ملیۆنی لێ چاپکراوە 3. تەنها لەئەمەریکا 7،5 ملیۆنی لێ چاپکراوە و یەکەمین کتێبی ساڵی 2005 بووە4. بەراستی دەتوانین ناوی رۆمانی (گلۆبالیزمی) لێ بنێین. چونکە بەشێوەیەکی ئێجگار خێرا بەناو تەواوی جیهاندا بڵاوبۆتەوە، بۆ زیاتر لە 62 زمانی جیهانی وەرگێراوە 5. لەهەموو جیهان دا بۆتە باسی هەموو کەسێک، تەنانەت منداڵی 9و10 ساڵیش ئە م رومانە دەخوێننەوە 6

لەلایەکی ترەوە دەزگایەکی گەورەی چاپ و بڵاوکردنەوە، هەڵمەتێکی گەورەی لەجیهاندا بۆ کردووە. لە هەمانکاتیشدا دەبێت

ئەوەش بڵێین کە نووسەرەکە ئینگلیزە، ئەمەش رۆڵیکی گەورەی هەیە ،بۆ نموونە گەر کورد بوایە دڵنیام بەو شێوەیە بڵاونەدەبووە.

شۆرشی هاری پۆتەر

هاری پۆتەر تەنها رۆمانێکی ئاسایی نەبوو ، بەڵکو بوو بە قارەمانی سینەما و یاری منداڵان و جلوبەرگ و ،،،،هتد. ئەم رۆمانە هەموو بەشەکانی کراون بەفلیم و سەرکەوتنی باشیشی بەدەستهێناوە .بۆنموونە بەشی پێنجەمی لەماوەی 19 رۆژدا فلیمەکە 295 دۆلاری قازانج کردووە

لەئەمەریکا زیاتر لە 15هەزار منداڵ خۆیان بۆ دەوری هاری پۆتەر هەڵبژاردووە 7جگەلەسینەما،

کارگەکانی یاری منداڵان هاری پۆتەر یان کردووە بەیەکەمین یاری خۆشەویستی منداڵان. بە هەزاران شێوە یاری کۆمپیووتەری و ئەتاریان لەسەر هاری پۆتەر دروستکردووە.

هاری پۆتەر و رەخنەگران

لەگەڵ بڵاوبوونەوەی ئەم رۆمانە لەچەندین وڵاتی جیهاندا، ئەم رۆمانە کەوتە بەر هێرشی گەورەی رەخنەگرانەوە. رەخنەگرەکانی رووسیا و بەشێکیش لەفەرەنسیەکان، بە رۆمانێکی خراپیان داناو، هەندێکیان بە دەبەنگترین رۆمانیان دانا. لێ ئەوروپی و ئەمەریکیەکان ، بەرۆمانێکی گەورەیان دانا، بەیەکێک لەکارە گرنگەکانی ئەدەبی منداڵانیان دانا. دیارە لەرۆژهەڵاتیش بیروبۆچوونی نووسەرو رەخنەگرانیش، لە بۆچوونی رووسەکان نزیکبوو، بەتایبەت عەرەبەکان، زۆر دژی ئەم رۆمانە بوون. هەرچەندە

هەندێک نووسەری عەرەبی ستایشی ئەم رۆمانەیان کردووە. بۆ نموونە (صفات ئەمین سەلامە) بەرۆمانێکی جوانی دادەنێت، باسی گرنگی خەیاڵی عیلمی ئەم رۆمانە دەکات، هەر ئەوەش وای کردووە کە زۆر بڵاوبێتەوە. 8 .

دیارە ئەم رۆمانە دەچێتە قاڵبی ئەدەبی منداڵانەوە. ئەدەبی منداڵان بوارێکی تایبەت و گرنگی ئەدەبە. نووسەر دەبێت خاوەنی قابلیەتێکی باش بێت. چونکە جیهانی منداڵ جیهانێکی تایبەتەو زۆر زەحمەتە گەورەکان بتوانن لێی تێبگەن. بە بۆچوونی من هەر ئەم هۆیەشە وای کردووە ، کە چەند نووسەرێک دژی ئەم رۆمانە بوەستنەوە. ئێمە بەمنداڵی هەموو حەزمان بەچیرۆکەکانی (رۆستەمی زاڵ و پیرەژن و کچە پاشاکە) دەکرد. حەزی منداڵی حەزێکی تایبەتە . حەزی(سیحر وئازایەتی و خۆدەرخستنە). ئەو چیرۆکانەی باسی(قارەمانی گەورەو کەسانی ئەفسووناوی و سیحرو شتی لەرادەبەدەر) دەکەن،لای هەموو منداڵێک خۆشەویستە.

ئایا ئەم رۆمانە هەوڵێکە بۆ بوژانەوەی ئەدەب یان بۆ لەناوبردنی ؟!

هەروەک لەپێشتردا باسمکرد زۆر لە نووسەرەکان بەتایبەت (رووس و رۆژهەڵاتیەکان) پێیان وایە،کە ئەم رۆمانە هەوڵێکە بۆ دەبەنگکردنی خەڵکی و لەناوبردنی ئەدەبی زیندوو. لێ من پێم وانییە بۆچی ؟! لەوەتی لەئەوروپا دەژیم هیچ کات نەمدیووە رۆمانێک یان کتێبێک بەو شێوەیە خەڵکی بیکرێت و بیخوێنێتەوە. بەراستی سینەما و گۆرانی خەریک بوو، ئەدەب (بە شیعر و رۆمان و چیرۆکەوە) لەناوببات. هەر کتێب خوێنەوە خەریک بوو باوی نەمێنێت بۆ نموونە من خۆم بۆ یەکەم جاربینیم کەوا (برزاو خوشکەزاکانم) کتێبێک بخوێنەوە. ئێستا سەیر دەکەیت هەموو منداڵێک، گەنجێک، ژنێک، پیاوێک، خەریکی خوێندنەوەی ئەم رۆمانەیە. هەربۆیە من پێم وایە ئەم رۆمانە جارێکی تر کتێب خوێنەوە لای خەڵکی خۆشەویست دەکات بەتایبەت لای (لاوانمان). چونکە هەروەک ووتم ئەمرۆ سینەماو کۆمپیووتەرو گۆرانی، وای کردووە

کە خەڵکێکی کەم نەبێت ، کەس کتێب نەخوێنێتەوە .

ئێمەو ئە دەبی منداڵان

جێگای داخە کە ئێمەی کورد لەبواری ئەدەبی منداڵاندا زۆر هەژارو دواکەوتووین. چەند هەوڵێکی کەم نەبێت یان چەند دانە کتێبێک نەبێت ، هیچ بەرهەمێکی وامان نییە کە منداڵەکانمان فێری خوێندنەوەو ئاشنای جیهانی ئەدەبیان بکەین. هەر ئەو دواکەوتوویەشمانە وای کردووە، لەسیحری ئەم رۆمانە مەزنە تێنەگەین. هیوادارم کەدەزگاکانی چاپ و بڵاوکردنەوە هەوڵێکی جددی بۆ ئە دەبی منداڵان بدەن .

سەرچاوەکان :

1. **Joane K. Rowlimg bleibts sparsam.www. Moz.de**

2. هەمان سەرچاوە

3. **Harry Potter in USA, erfolgreichstes Buch 2005,www.R.P .Online.de**

4. هەمان سەرچاوە

5. صفات امین سلامة، الخیال العلمی و ادب الاطفال. هاری پۆتر دلالات و معانی،الشرق الاوسط، 26 .سیپتمبر،2005 عدد 9799

6. **Simone Leinkauf, Harry Potter und CO,www.frankfurte Rundschau.de**

7. **Luna Love Good, Tausende stehen f□r Rolle in Harry Potter Film,www FrankfurteRundschau.de**

8 . صفات امین سلامة، الخیال العلمی و ادب الاطفال. هاری پۆتر دلالات و معانی،الشرق الاوسط، 26 .سیپتمبر،2005 عدد 9799